

Christianshavn 12. september 2023

Til den/de politisk ansvarlige for biblioteksområdet i kommunen

I forbindelse med budgetlægningen for 2024 er der i en del kommuner foreslået nedskæringer på biblioteksområdet. Dansk Forfatterforening opfordrer til, at kommunernes politikere nøje overvejer de konsekvenser, det vil have at lave forringelser på et område, der udgør en vigtig byggesten for demokrati, meningsdannelse og uddannelse, som understøtter dansk sprog og kultur, og som oven i købet skaber økonomisk værdi.

Bibliotekernes budgetter halter i forvejen langt bag efter pris- og lønudviklingen.

Ifølge netmediet Søndag Aften udgør den almindelige pris- og lønfremskrivning for perioden 2013-2023 målt i løbende priser 21,5 procent. I samme periode er bibliotekernes bevillinger kun steget med 3,1 procent. På landsplan er bibliotekernes budgetter altså slet ikke fulgt med pris- og lønstigningerne. Yderligere nedskæringer vil gøre det nærmest umuligt for en række biblioteker at opfylde formålet om at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet på en måde, så det kommer alle borgere til gode, børn som voksne.

Børn og unge skal blive bedre til at læse – det kræver både bøger og vejledning

Det fik alarmklokkerne til at ringe, da den internationale læseundersøgelse PIRLS i foråret 2023 viste, at danske børn i 4. klasse læser væsentligt dårligere end tidligere. Andre undersøgelser viser, at både højtlesning og selvlesning understøtter børnenes skolegang og senere uddannelsesmuligheder. Læsningen er altså en vej til social mobilitet. For at blive gode læsere skal børnene, fra de er helt små, have adgang til et stort og varieret udbud af bøger, og der skal være uddannet personale, der kan rådgive både børn og forældre om læsning og litteratur.

Det er dog ikke kun bøgerne, der giver biblioteket værdi for de kommende generationer. Ifølge Danmarks Biblioteksforening er unge på ungdomsuddannelser den største brugergruppe på biblioteket. Det er ikke dem, der låner flest bøger, men de bruger folkebiblioteket som et mødested, hvor de kan lave studiegrupper og hente viden fra forskellige kilder og hos personalet.

I Dansk Forfatterforening mener vi endvidere, at trivselskrisen blandt mange børn og unge ikke bliver bedre af stadig større isolation bag skærmene derhjemme. Som et helt centralt offentligt kulturtilbud kan bibliotekerne derimod være en vigtig vej til inspiration, selvudvikling og fællesskaber.

Bibliotekerne skaber økonomisk værdi

Bibliotekerne koster penge, men de skaber også værdi. I Storbritannien viser en undersøgelse i juni 2023, at biblioteker løfter opgaver svarende til en værdi på 30 mia. kr., fordi de ikke alene understøtter børns læsevner, men også hjælper udsatte borgere med it-problemer og skaber værdifuldt socialt samvær.

En tilsvarende konklusion nåede den danske undersøgelse *Folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi* frem til i 2015. Her blev bibliotekerne vurderet til at have en værdi på 6 mia. kr. for borgerne, hvortil kom de besparelser, der opstår gennem bibliotekernes deltagelse i digitaliseringen.

Jo længere afstanden er til biblioteket, jo færre bruger det

Tal fra Danmarks Statistik viser, at afstanden generelt har stor betydning for, hvor mange der bruger biblioteket. Kun 11 procent af lånerne kører mere end 10 km for at bruge biblioteket. Det vil sige, at der i forvejen er langt færre bibliotekslånere i yderområderne. Yderligere bibliotekslukninger vil især gå ud over dem, der har sværest ved at transportere sig selv, typisk børn og ældre.

Adgangen til digitale tilbud kan ikke erstatte fysiske biblioteker og papirbøger

Selvom mange titler udkommer som e-bøger og lydbøger, foretrækker de fleste stadig at læse papirbøger. I 2022 udgjorde de fysiske bøger 73 pct. af alle udlån. eReolen er et godt supplement til de fysiske biblioteker, men kan på ingen måde erstatte dem. Og de kommercielle digitale tjenester med deres mere begrænsede udbud kan slet ikke.

Det er langt fra alle bøger, der egner sig til at udkomme i digital form. Mange illustrerede bøger, herunder billedbøger og en del fagbøger, fungerer bedst på papir. En hel del ældre, specielle eller meget lokale udgivelser er slet ikke tilgængelige digitalt, og de digitale løsninger kan være svære at bruge, især for mindre børn og ældre mennesker.

Dansk Forfatterforening
Strandgade 6, st. 1401 København K.
Tlf.: 32 95 51 00
Telefontid: man-tors 10-12 og 13-15
Fredag lukket

En række undersøgelser peger desuden på, at læsning på papir fremmer fordybelse og forståelse sammenlignet med læsning på skærm. Det gælder ikke mindst i forbindelse med længere, sammenhængende tekster.

På baggrund af det ovenstående – og på baggrund af mange andre gode argumenter for et velfungerende biblioteksvæsen – opfordrer vi til, at kommunerne opretholder gode lokale bibliotekstilbud, både i byerne og i yderområderne.

Med venlig hilsen

Morten Visby, fmd. Dansk Forfatterforening & Nanna Gyldenkærne, fmd. Biblioteksudvalget i
Dansk Forfatterforening